

SZZk Politologie – tematické okruhy (platné od 2019/2020)

Tematický okruh: Teoretické a metodologické aspekty výzkumu v politologii.

Tematický okruh se zaměřuje na ověření znalostí v rozsahu učiva povinných kurzů:

Decentralizace – region – identita

- a. Problematika regionalismu a regionalizace v evropských státech.
- b. Vztah decentralizace a regionálních jazyků.
- c. Politické strany a stranické systémy v kontextu decentralizace.
- d. Problematika federalismu.

Literatura:

Arban, E. (2018). The referenda for more autonomy in Veneto and Lombardia: constitutional and comparative perspectives. *Perspective on Federalism*, Vol. 10, No. 1.

Kunc, J. (2000). *Stranické systémy v rekonstrukci*. Praha: SLON.

Burgess, M. (2006), *Comparative Federalism: Theory and Practice*. Routledge: eBook Collection, pp. 102-131; 135-161.

Elazar, D. J. (1997). Contrasting Unitary and Federal Systems. *International Political Science Review*, Vol. 18, No. 3, pp 237-251.

Watts, R. L. (2000). Daniel J. Elazar: Comparative Federalism and Post-Statism. *Publius. The Journal of Federalism*, Vol. 30, no. 4, pp. 155-168.

Teorie politických stran

- a. Definice politických stran.
- b. Funkce politických stran v rámci demokratického politického systému.
- c. Organizační typy a typologie politických stran. Historický vývoj organizačních schémat.
- d. Problematika institucionalizace politických stran.

Literatura:

Duverger, Maurice, *Politické strany*, Praha, Karolinum, 2016, str. 9-225 (*Les partis politiques*, Paříž, Armand Colin, 1951).

Fiala, Petr a Strmiska, Maxmilián, *Teorie politických stran*. Brno, Barrister & Principal, 1998 (2009).

Katz, Richard S. a Crotty, William J. (ed.): *Handbook of party politics*. London, SAGE, 2006.

Panebianco, Angelo, *Political Parties. Organization and Power*, Cambridge, Cambridge University Press, 1988.

Stranické systémy

- a. Typologie stranických systémů.
- b. Formování moderních stranických systémů – teorie štěpení, hypotézy zmrazení a rozmrazení stranických systémů.

- c. Kvantitativní přístupy k výzkumu stranických systémů. Problematika volatility, fragmentace, polarizace a dalších indikátorů.
- d. Vztah mezi stranickými a volebními systémy.

Literatura:

- Hooghe, Liesbet and Gary Marks. 2018. Cleavage theory meets Europe's crises: Lipset, Rokkan, and the transnational cleavage. *Journal of European Public Policy* 25(1): 109-135.
- Chytilík, Roman, et al. 2009. *Volební systémy*. Praha: Portál.
- Lebeda, Tomáš. 2001. Hlavní proměnné proporrčních volebních systémů. *Sociologický časopis* 37(4): 425-448.
- Lebeda, Tomáš. 2009. Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva. *Acta Politologica* 1(3): 332-343.
- Linek, Lukáš. 2014. Čistá a celková volební volatilita v Česku v letech 1990-2013: stejný koncept, odlišná měření a podobné závěry? *Acta Politologica* 6(1): 24-38
- Lipset, Seymour Martin and Stein Rokkan. 1967. Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments., pp. 1-64. In: Lipset, Seymour Martin and Stein Rokkan. (eds.). *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives* edited by Seymour Martin Lipset and Stein Rokkan. The Free Press. Further abridged by Kenneth Janda.
- Lybeck, Johan A. 1985. Research Note: Is the Lipset-Rokkan Hypothesis Testable?. *Scandinavian Political Studies* 8 (1-2): 105-113.
- Novák, Miroslav (ed.). 2016. *Strany, volby a demokracie. Od Duvergera k Sartorimu a dále*. Praha: SLON.

Problémy ústavního inženýrství

- a. Význam, možnosti a limity ústavního inženýrství.
- b. Soudobé ústavy a jejich význam v moderních demokraciích. Ústavní zvyklosti a tradice. Ústavní konflikty.
- c. Hlavy států a jejich role v současných demokraciích.
- d. Proces formování vlád a ústavní pravidla vzniku vládních kabinetů.
- e. Soudobé demokratické politické režimy. Klasické a "neklasické" klasifikace forem vlády.

Literatura:

- Elgie, Robert. 2004. "From Linz to Tsebelis: three waves of presidential/parliamentary studies?." *Democratization* 12(1): 106-122.
- Sartori, Giovanni. 2001. *Srovnávací ústavní inženýrství. Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Praha: Slon.
- Coakley, John 1998. Úloha hlavy státu v současné politice. *Politologická revue* 1: 26-42.
- Elster, Jon. 1991. Constitutionalism in Eastern Europe: An Introduction. *The University of Chicago Law Review* 58(2): 447-482.

- Kretzmer, David. 2006. Presidential Elements in Government Experimenting with Constitutional Change: Direct Election of the Prime Minister in Israel. *European Constitutional Law Review* 2(1): 60-80.
- Linz, Juan. 1990. Perils of Presidentialism. *Journal of Democracy* 1(1): 51-69.
- Mair, Peter. 1996. Comparative Politics: An Overview, pp. 309-333. In: Goodin, Robert E., and Hans-Dieter Klingemann, eds. *A New Handbook of Political Science*. Oxford: Oxford University Press.
- Taylor, Greg. 2014. Convention by consensus: Constitutional conventions in Germany. *International Journal of Constitutional Law* 12(2): 303-329.

Komparativní politologie

- a. Metody komparativního výzkumu. Induktivní a deduktivní metoda, přímá a nepřímá metoda, synchronní a diachronní přístup, metoda sondy, typologická metoda, periodizace.
- b. Problematika využití případových studií v komparativní analýze. Jednopřípadové a vícepřípadové studie, Millovy metody.
- c. Empirické teorie demokracie. Neklasické teorie demokracie. Teorie konsociační a konsenzuální demokracie.
- d. Nedemokratické politické režimy. Typologie nedemokratických režimů totalitarismus a autoritářský režim.

Literatura:

Přehledové práce:

- The Oxford Handbook of Comparative Institutional Analysis* (2010). Oxford University Press.
- The Oxford Handbook of Comparative Politics* (2007). Oxford: Oxford University Press.
- The Oxford Handbook of Political Institutions* (2006). Oxford University Press.

Další literatura:

- Bílek, J. (2015). Hybridní režimy jako svébytná kategorie politických režimů: Komparace vybraných přístupů. *Středoevropské politické studie*, XVII/2, s. 212-233.
- Drulák, P. a kol. (2008). *Jak zkoumat politiku*. Praha: Portál.
- Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum. Základy teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Hloušek, V., Kopeček, L (2003). *Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. Brno: MU.
- Hroch, M. a kol. (1985). *Úvod do studia dějepisu*. Praha: SPN, s. 193-249.
- Jeřábek, H. (2011). Analytický výzkum a kvantitativní metody v politologii a sociologii. In M. Novák et al., *Úvod do studia politiky*. Praha: SLON, s. 433-456.
- Kouba, K. (2008). Využití Millových metod ve srovnávací politologii: metodologické předpoklady a problémy. *Acta Universitatis Palackianae Olomouensis, Facultas Philosophica, Politologica* 6, pp. 107-136.

- Lees, Ch. (2006). We are all comparativists Now. *Comparative Political Studies*, vol. 39, n. 9, pp. 1084-1108.
- Mahoney, J. (2007). Debating the State of Comparative Politics. View from Qualitative Research. *Comparative Political Studies*, vo. 40, n. 1, pp. 32-38.
- Munck, G. L. (2007). Visions of Comparative Politics. A Reply to Mahoney and Wibbels. *Comparative Political Studies*, vol. 40, n. 1, pp. 45-47.
- Munck, G. L.; Snyder, R. (2007). Debating the Direction of Comparative Politics. An Analysis of Leading Journals. *Comparative Political Studies*, vol. 40. n. 1, pp. 5-31.
- Novák, M. (2011). *Úvod do studia politiky*. Praha: SLON (s. 296-353, 669-696).
- Sartori, G. (1993). *Teória demokracie*. Bratislava: Archa.
- Wibbels, E. (2007). No Method to the Comparative Politics Madness. *Comparative Political Studies*, vol. 40, n. 1, pp. 37-44.

Research methods

- a. Problematika využití konceptů v politologii, jejich vytváření a operacionalizace.
- b. Problematika kauzality a kauzálního výzkumu v sociálních vědách. Testování teorií.
- c. Kvalitativní metody v politologii. Strategie pro výběr případových studií. Využití kvalitativních metod v kauzálním výzkumu.
- d. Kvantitativní metody v politologii. Testování hypotéz, využití lineárních a nelineárních modelů.

Literatura:

- Gerring, J., Christenson, D. (2017): *Applied Social Science Methodology: An Introductory Guide*, OUP.
- Wickham, H. (2014): *Tidy Data*, Journal of statistical Software. Volume 59, Issue 10.

Tematický okruh: Komparativní politologie (garant: Říchová)

Tematický okruh se zaměřuje na problematiku komparativních metod v politologii s důrazem na jejich aplikaci, empirické teorie demokracie, problematiku nedemokratických politických režimů, klasifikaci demokratických politických systémů, interpretační přístupy k problematice vládních modelů (teorii koalic), otázky ústavního inženýrství (teorie politických stran, stranických systémů).

Komparativní analýza

- a. Komparativní metody v politologii (induktivní a deduktivní metody, synchronní a diachronní metody, typologie, periodizace a využití biografické metody v politologii).
- b. Klasifikace demokratických politických systémů (parlamentní, prezidentský a poloprezidentský režim).
- c. Totalitarismus a autoritářské režimy.

- d. Teorie koalic a vládních modelů v parlamentní demokracii. Základní klasifikace forem koaličního vládnutí. Srovnání office-seeking, policy-seeking a vote-seeking přístupů a jejich kritické zhodnocení.

Literatura:

- Boix, Carles a Susan C. Stokes, ed. 2009. *The Oxford handbook of comparative politics*. The Oxford handbooks of political science, ... Oxford: Oxford University Press.
- Budge, Ian. 1993. *Parties and Democracy: Coalition Formation and Government Functioning in Twenty States*. Revised edition. Oxford: Oxford University Press.
- Drulák, Petr. 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál.
- Elgie, Robert. 1998. „The Classification of Democratic Regime Types: Conceptual Ambiguity and Contestable Assumptions”. *European Journal of Political Research* 33 (2): 219–38. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.00381>.
- Hendl, Jan. 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál
- Hloušek, Vít a Lubomír Kopeček. 2007. *Demokracie: teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav.
- Hooghe, Liesbet a Gary Marks. 2018. „Cleavage theory meets Europe’s crises: Lipset, Rokkan, and the transnational cleavage”. *Journal of European Public Policy* 25 (1): 109–35. <https://doi.org/10.1080/13501763.2017.1310279>.
- Laver, Michael. 1998. „Models of Government Formation”. *Annual Review of Political Science* 1 (1): 1–25. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.1.1.1>.
- Laver, Michael a Norman Schofield. 1998. *Multiparty government: the politics of coalition in Europe*. Ann Arbor paperbacks. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Müller, Wolfgang C. a Kaare Strøm, ed. 2006. *Coalition Governments in Western Europe*. Reprinted. Comparative Politics. Oxford: Oxford University Press.
- Novák, Miroslav, Lubomír Brokl, Petr Drulák, Pavol Frič, Martin Gregor, Dušan Hendrych, Miroslav Hroch, et al. 2019. *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Sartori, Giovanni. 1993. *Teória demokracie*. Bratislava: Archa.
- Siaroff, Alan. 2003. „Comparative Presidencies: The Inadequacy of the Presidential, Semi-Presidential and Parliamentary Distinction”. *European Journal of Political Research* 42 (3): 287–312. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.00084>.

Teorie a praxe demokracie

- a. „Ústavní inženýrství.“ Možnosti a limity ústavních reforem a transferu institucionálních opatření z jiných ústavních systémů. Konkrétní příklady úspěšného i neúspěšného ústavního inženýrství.
- b. Postavení hlavy státu v moderních demokraciích: rozbor a srovnání role, funkcí a formálních a reálných pravomocí hlav států v různých typech režimů.
- c. Nové typy politických stran v západních demokraciích: příčiny jejich vzniku a vzestupu. Jejich role ve stranickém systému. Význam politických stran pro soudobé demokracie. Výzvy pro politické strany: anti-stranictví, populismus, technokracie a jejich rozbor ve vztahu k politickým stranám.
- d. Typologie stranických systémů: možnosti a limity jejich aplikace na reálné případy. Vliv volebních systémů na stranické systémy: možnosti a limity „volebního inženýrství“.

Literatura:

- Brunclík, Miloš. 2012. „Konstruktivní vyslovení nedůvěry jako nástroj k posílení pozice vlády vůči parlamentu". *Středoevropské politické studie* 14 (4): 501–27.
- Caramani, Daniele. 2017. „Will vs. Reason: The Populist and Technocratic Forms of Political Representation and Their Critique to Party Government". *American Political Science Review* 111 (1): 54–67.
<https://doi.org/10.1017/S0003055416000538>.
- Duverger, Maurice. 1980. „A New Political System Model: Semi-Presidential Government". *European Journal of Political Research* 8 (2): 165–87.
<https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00569.x>.
- Chytilík, Roman, Jakub Šedo, Tomáš Lebeda a Dalibor Čaloud. 2009. *Volební systémy*. Praha: Portál.
- Linz, Juan J. 1990. „The Perils of Presidentialism". *Journal of Democracy* 1 (1): 51–69.
- Metcalf, Lee Kendall. 2000. „Measuring Presidential Power". *Comparative Political Studies* 33 (5): 660–85. <https://doi.org/10.1177/0010414000033005004>.
- Novák, Miroslav. 2016. *Strany, volby a demokracie: od Duvergera k Sartorimu a dále*.
- Novák, Miroslav, a Miloš Brunclík, ed. 2008. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. 1. vyd. Edice Bod. Praha: Dokořán.
- Rydgren, Jens. 2005. „Is Extreme Right-Wing Populism Contagious? Explaining the Emergence of a New Party Family". *European Journal of Political Research* 44 (3): 413–37. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2005.00233.x>.
- Sartori, Giovanni. 2001. *Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Tavits, Margit. 2009. *Presidents with Prime Ministers: Do Direct Elections Matter?* Oxford: Oxford University Press.

Metodologie politologického výzkumu

- a. Koncepty v sociálních vědách. Základní strategie pro vytváření konceptů a jejich operacionalizace. Praktické aspekty práce s koncepty, vytváření indikátorů.
- b. Kauzalita. Kauzální teorie, kontrafaktuality a hypotézy.
- c. Kvantitativní metody v politologii. Základní strategie, předpoklady a omezení.
- d. Kvalitativní metody. Případové studie. Logika výběru případových studií, předpoklady, omezení.
- e. Kvalitativní a kvantitativní metody možnosti a limity jejich prolínání a doplňování.

Literatura

- Fearon, James D. 1991. „Counterfactuals and Hypothesis Testing in Political Science". *World Politics* 43 (2): 169–95. <https://doi.org/10.2307/2010470>.

- George, Alexander L. a Andrew Bennett. 2005. *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge: MIT Press.
- Gerring, John a Dino Christenson. 2017. *Applied social science methodology: an introductory guide*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goertz, Gary a James Mahoney. 2012. *A tale of two cultures: qualitative and quantitative research in the social sciences*. Princeton: Princeton University Press.
- Seawright, Jason. 2016. *Multi-method social science: combining qualitative and quantitative tools*. Strategies for social inquiry. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Tematický okruh: Český politický systém (garant: Perottino)

Do tohoto tematického okruhu je zařazena problematika českého parlamentarismu, postavení hlavy státu a vlády, českých politických stran a stranického systému, lokální politiky v ČR.

Národní úroveň

- a. Český parlamentarismus v historické perspektivě. Vývoj českého parlamentarismu od konce 19. století. Parlament za První republiky. Parlament a transformace po r. 1989.
- b. Současný český parlamentarismus, Parlament ČR. Reflexe současného fungování českého Parlamentu, postavení Senátu, parlamentní pravidla a praxe, parlamentní kultura.
- c. Exekutiva ČR - vláda, koaliční vládnutí. Historický kontext (zjm. vláda za První republiky). Postavení vlády v českém režimu po r. 1989. Vznik, vývoj, zánik vládních koalic v ČR. Postavení premiéra.
- d. Prezident Republiky a jeho postavení. Otázka typologizace režimu podle postavení prezidenta republiky, prezidentské pravomoci, postavení a legitimita prezidenta v dlouhodobé perspektivě.

Literatura:

- Balík, Stanislav, Vít Hloušek, Jan Holzer a Jakub Šedo. 2003. *Politický systém českých zemí, 1848-1989*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav.
- Broklová, Eva. 1992. *Československá demokracie: politický systém ČSR 1918-1938*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Brunclík, Miloš. 2012. „Konstruktivní vyslovení nedůvěry jako nástroj k posílení pozice vlády vůči parlamentu". *Středoevropské politické studie* 14 (4): 501–27.
- Budge, Ian. 1993. *Parties and Democracy: Coalition Formation and Government Functioning in Twenty States*. Revised edition. Oxford: OUP Oxford.

- Duverger, Maurice. 1980. „A New Political System Model: Semi-Presidential Government". *European Journal of Political Research* 8 (2): 165–87. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00569.x>.
- Dvořák, Petr. 2017. *Jako jeden muž? jednota hlasování poslanců v parlamentních demokraciích*. 1. vydání. Politologická řada, svazek č. 62. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury : Masarykova univerzita.
- Elgie, Robert. 1998. „The Classification of Democratic Regime Types: Conceptual Ambiguity and Contestable Assumptions". *European Journal of Political Research* 33 (2): 219–38. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.00381>.
- Hloušek, Vít a Vojtěch Šimíček, ed. 2004. *Výkonná moc v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav.
- Jičínský, Zdeněk. 1993. *Československý parlament v polistopadovém období*. Praha: Nadas-Afgh.
- Klimek, Antonín. 1996. *Boj o hrad I. a II*. Praha: PANEVROPA.
- Kopeček, Lubomír. 2010. *Éra nevinnosti: česká politika 1989 - 1997*. Brno: Barrister & Principal.
- Laver, Michael. 1998. „Models of Government Formation". *Annual Review of Political Science* 1 (1): 1–25. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.1.1.1>.
- Laver, Michael a Norman Schofield. 1998. *Multiparty government: the politics of coalition in Europe*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Metcalf, Lee Kendall. 2000. „Measuring Presidential Power". *Comparative Political Studies* 33 (5): 660–85. <https://doi.org/10.1177/0010414000033005004>.
- Müller, Wolfgang C. a Kaare Strøm, ed. 2006. *Coalition Governments in Western Europe*. Reprinted. Comparative Politics. Oxford: Oxford Univ. Press.
- Novák, Miroslav a Miloš Brunclík, ed. 2008. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. 1. vyd. Edice Bod. Praha: Dokořán.
- Olivová, Věra. 2000. *Dějiny první republiky*. Praha: Karolinum.
- Siaroff, Alan. 2003. „Comparative Presidencies: The Inadequacy of the Presidential, Semi-Presidential and Parliamentary Distinction". *European Journal of Political Research* 42 (3): 287–312. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.00084>.
- Tavits, Margit. 2009. *Presidents with Prime Ministers: Do Direct Elections Matter?* Oxford: Oxford University Press.
- Ústava České republiky, úst. zák. č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších novel
- Vodička, Karel a Ladislav Cabada. 2011. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Praha: Portál.
- Wintr, Jan. 2010. *Česká parlamentní kultura*. Praha: Auditorium.

Wintr, Jan a Marek Antoš, ed. 2011. *Parlamenty: funkce, kultura, procedury*. Praha: Leges.

České politické strany v historické perspektivě

- a. Teorie politických stran.
- b. Analýza českých politických stran (případové studie a srovnávací perspektiva).
- c. Počátky formování českých politických stran.
- d. Formování a charakter československého stranického systému v letech 1918-1989.
- e. Stranický systém ČR a jeho proměny po roce 1989.
- f. Typologie politických stran v ČR podle zavedených politologických teorií.

Literatura:

- Duverger, Maurice. 2016. *Politické strany*. Praha: Karolinum.
- Fiala, Petr a Maxmilián Strmiska. 2009. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal.
- Hopkin, Jonathan a Caterina Paolucci. 1999. „The Business Firm Model of Party Organisation: Cases from Spain and Italy". *European Journal of Political Research* 35 (3): 307–339.
- Katz, Richard S. a William J. Crotty, ed. 2006. *Handbook of Party Politics*. Thousand Oaks: SAGE.
- Kunc, Jiří. 2000. *Stranické systémy v re/konstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Mair, Peter a Richard S. Katz. 2009. „The Cartel Party Thesis: A Restatement". *Perspectives on Politics* 7 (4): 753–66.
- Malíř, Jiří a Pavel Marek, ed. 2005. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a československu 1861 - 2004*. Brno: Doplněk.
- Panbianco, Angelo. 1988. *Political Parties: Organization and Power*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Polášek, Martin, Vilém Novotný a Michel Perottino. 2012. *Mezi masovou a kartelovou stranou: možnosti teorie při výkladu vývoje ČSSD a KSČM v letech 2000-2010*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Pšēja, Pavel. 2005. *Stranický systém České republiky: politické strany a jejich vývoj 1983 - 1998*. Brno: Centrum pro Studium Demokracie a Kultury.
- Sartori, Giovanni. 2005. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Stauber, Jakub. 2015. „Organizační vývoj nových politických stran v České republice pohledem teorie institucionalizace". *Acta Politologica* 7 (2): 133–55.

Šaradín, Pavel. 2007. *Politické kampaně, volby a politický marketing*. Olomouc: Periplum.

Lokální politika

- a. Obecní pořádek v ČR. Vývoj obecního pořádku. Politické instituce místních samospráv. Exekutivní model a jeho závislost na velikosti obce.
- b. Diskuse o zavedení přímé volby starostů. Role jednotlivých aktérů v politické diskusi - postoje politických stran. Význam diskuse o přímé volbě v jednotlivých volebních obdobích. Navrhované modely a řešení přímé volby.
- c. Volební systém pro komunální volby ČR. Vývoj volebního systému od roku 1990. Volební strany. Formy kandidatury nezávislých. Účinky volebního systému. Panašování a vertikální posun na kandidátních listinách.
- d. Komunální koalice v ČR a teoretické přístupy k jejich analýze. Unitární aktéři - strany nebo jádra? Předpoklady aplikace teorie koalic na komunální úrovni. Balíkova aplikace teorie koalic. Bubeníčková typologie modelů lokální demokracie.

Literatura:

Balík, Stanislav. 2008. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností: koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994 - 2006*. Politologická řada. Brno: Centrum pro Studium Demokracie a Kultury.

Balík, Stanislav. 2009. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada.

Čmejrek, Jaroslav, Václav Bubeníček, a Jan Čopík. 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada.

Jüptner, Petr. 2004. „Komunální koalice a politické modely". *Politologická revue* 10 (2): 80–101.

Jüptner, Petr. 2012. „Přímá volba starostů v evropské komparaci a české diskusi". *Acta Politologica* 4 (3): 232–45.

Šaradín, Pavel. 2010. „Direct elections of mayors in Czech republic? Data from research and political support". *Contemporary European Studies* 5 (2).

Šaradín, Pavel a Jan Outlý. 2004. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc: Univerzita Palackého.

Tematický okruh: Politická geografie (garant: Romancov)

Okruh politická geografie se zaměřuje na témata spojená s problematikou prostorové dimenze politiky. Tematicky je vymezena především vývojem světové geopolitiky, a to jak v historické, tak i současné perspektivě. Klíčovou část tvoří také otázky týkající se teorie regionalismu a procesu dezintegrace politického prostoru. V neposlední řadě zahrnuje otázky, které úzce souvisí s výzkumem válek v perspektivě jejich dopadu na společnost.

Geopolitika a geostrategie 1815 – 1945

- a. Historické koncepty v geopolitice – tellurokracie. Autoři, díla, koncepty.
- b. Historické koncepty v geopolitice – thalassokracie. Autoři, díla, koncepty.
- c. Distribuce moci v Evropě v důsledku Napoleonských válek. Problematika rovnováhy moci.
- d. Distribuce moci v Evropě a ve světě v důsledku I. světové války. Problematika „nárazníku“ v geopolitice.
- e. Distribuce moci v Evropě a ve světě v důsledku II. světové války.

Literatura:

Cohen, Saul Bernard. 2015. *Geopolitics: the geography of international relations*. Lanham: Rowman & Littlefield.

Drobík, Tomáš a Monika Šumberová, ed. 2009. *Chapters of Modern Human Geographical Thought*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars.

Flint, Colin, ed. 2005. *The geography of war and peace: from death camps to diplomats*. Oxford: Oxford University Press.

Glassner, Martin Ira a Chuck Fahrer. 2004. *Political geography*. Hoboken, NJ: Wiley.

Gray, Colin S. a Geoffrey R. Sloan, ed. 1999. *Geopolitics, geography, and strategy*. London: Frank Cass.

Herman, Arthur. 2009. *To Rule the Waves: How the British Navy Shaped the Modern World*. New York, NY: Harper Perennial.

Hnízdo, Bořivoj. 1995. *Mezinárodní perspektivy politických regionů*. Praha: ISE-Institut pro středoevropskou kulturu a politiku.

Ištók, Robert, Tomáš Koziak, Teodor Hudeček a Irina Mattová, ed. 2010. *Geopolitika, globalistika, medzinárodná politika: komentovaný výber textov*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.

Jehlička, Petr, Jiří Tomeš a Petr Daněk. 2000. *Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie*. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta.

- Kennedy, Paul. 1996. *Vzestup a pád velmocí: ekonomické změny a vojenské konflikty v letech 1500-2000*. Praha: Lidové noviny.
- Mearsheimer, John J. 2001. *The tragedy of Great Power politics*. New York: Norton.
- O'Tuathail, Gerard. 1996. *Critical geopolitics: the politics of writing global space*. Borderlines. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Volner, Štefan. 2004. *Geopolitika pre 21. storočie?: Stret morskej a pozemnej sily ako varovanie pre 21. storočie*. Hlohovec: Efekt Copy.

Geopolitika a geostrategie 1945 – 2000

- a. Distribuce moci v průběhu studené války; problematika zadržování/omezování komunismu.
- b. Distribuce moci v průběhu studené války; jaderné zbraně a rovnováha strachu.
- c. Geopolitika vzdušného prostoru. Geopolitika vesmíru. Autoři, díla, koncepty.
- d. Distribuce moci v důsledku zhroucení SSSR. Problematika mocenského vakua.
- e. Distribuce moci na počátku 21. století.

Literatura:

- Drobík, Tomáš a Monika Šumberová, ed. 2009. *Chapters of Modern Human Geographical Thought*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars.
- Eichler, Jan a Lukáš Tichý. 2013. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
- Gray, Colin S. a Geoffrey R. Sloan, ed. 1999. *Geopolitics, geography, and strategy*. London: Frank Cass.
- Ištok, Robert, Tomáš Koziak, Teodor Hudeček a Irina Mattová, ed. 2010. *Geopolitika, globalistika, medzinárodná politika: komentovaný výber textov*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.
- Kennedy, Paul. 1996. *Vzestup a pád velmocí: ekonomické změny a vojenské konflikty v letech 1500-2000*. Praha: Lidové noviny.
- Khanna, Parag. 2009. *The second world: how emerging powers are redefining global competition in the twenty-first century*. New York: Random House.
- Kurfürst, Jaroslav. 2018. *Příběh ruské geopolitiky: jak se ruská myšlenka zmocnila více než šestiny světa*. Praha: Karolinum.
- Marshall, Tim. 2016. *Prisoners of Geography: Ten Maps That Explain Everything about the World*.

- Mearsheimer, John J. 2001. *The tragedy of Great Power politics*. New York: Norton.
- Rogers, James. 2019. *Audit of Geopolitical Capability 2019*. London: The Henry Jackson Society.
- Volner, Štefan. 2004. *Geopolitika pre 21. storočie?: Stret morskej a pozemnej sily ako varovanie pre 21. storočie*. Hlohovec: Efekt Copy.

Vztah geopolitiky a suverenity, zhroucené štáty, neuznané štátné útvary

- a. Desintegrace politického prostoru (secese, iredenta, vyloučení (expulsion), dobrovolné a nedobrovolné sloučení, dobrovolné rozdelení, unilaterální secese a jejich příklady)
- b. Teorie secese na politické mapě (explanatorní a normativní teorie - příklady), právo na sebeurčení vs. teritoriální integrita, vnitřní a vnější sebeurčení
- c. Geopolitika zhroucených států (autoři, definice, terminologie, národní, regionální a globální dopady zhroucení státu(ů), rogue states, násilní nestátní teritoriální aktéři)
- d. Geopolitika neuznaných států po roce 1945 (autoři, definice, terminologie, příklady, význam)
- e. Politická a geografická kritéria suverénních států a kvazi-států po roce 1945 (definice, kritéria, vývoj suverénního států a jeho dominance v mezinárodní politice, neomedievalismus)

Literatura:

- Beran, Harry. 1984. „A Liberal Theory of Secession*“ . *Political Studies* 32 (1): 21–31. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.1984.tb00163.x>.
- Berg, Eiki a Ene Kuusk. 2010. „What Makes Sovereignty a Relative Concept? Empirical Approaches to International Society“ . *Political Geography* 29 (1): 40–49. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2010.01.005>.
- Birch, Anthony H. 1984. „Another Liberal Theory of Secession“ . *Political Studies* 32 (4): 596–602. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.1984.tb01548.x>.
- Caspersen, Nina. 2012. *Unrecognized States: The Struggle for Sovereignty in the Modern International System*. Cambridge: Polity Press.
- Cooper, Robert. 1996. *The post-modern state and the world order*. London: Demos. <https://www.demos.co.uk/files/postmodernstate.pdf>.
- Fabry, Mikulas. 2010. *Recognizing states: international society and the establishment of new states since 1776*. Oxford: Oxford University Press.
- Friedrichs, Jörg. 2016. „The Meaning of New Medievalism“: *European Journal of International Relations*, červenec. <https://doi.org/10.1177/1354066101007004004>.

- Gros, Jean-Germain. 1996. „Towards a Taxonomy of Failed States in the New World Order: Decaying Somalia, Liberia, Rwanda and Haiti". *Third World Quarterly* 17 (3): 455–71.
- Heraclides, Alexis. 1990. „Secessionist Minorities and External Involvement". *International Organization* 44 (3): 341–78.
<https://doi.org/10.1017/S0020818300035323>.
- Herbst, Jeffrey Ira. 2000. *States and power in Africa: comparative lessons in authority and control*. Princeton studies in international history and politics. Princeton: Princeton University Press.
- Jackson, Robert. 2002. „Sovereignty in World Politics: A Glance at the Conceptual and Historical Landscape": *Political Studies*, únor.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.00211>.
- Jackson, Robert H. 1990. *Quasi-States: Sovereignty, International Relations and the Third World*. Transferred to digital reprint. Cambridge: Cambridge University Press.
- Josselin, Daphne a William Wallace. 2002. *Non-State Actors in World Politics*. New York: Palgrave Macmillan.
- Kaplan, Robert D. 2001. *The Coming Anarchy: Shattering the Dreams of the Post Cold War*. New York: Vintage Books.
- Kolstø, Pål. 2016. „The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States": *Journal of Peace Research*, červenec. <https://doi.org/10.1177/0022343306068102>.
- Pegg, Scott. 1998. „De Facto States in the International System". Institute of International Relations The University of British Columbia, Working Paper no. 21.
<http://www.liu.xplorex.com/sites/liu/files/Publications/webwp21.pdf>.
- Riegl, Martin. 2010. „Terminologie kvazistátů". *Acta Politologica* 2 (1): 57–71.
- Riegl, Martin, a Bohumil Doboš, ed. 2017. *Unrecognized states and secession in the 21st century*. Cham: Springer.
- Riegl, Martin, a Bohumil Doboš. 2018. „Power and Recognition: How (Super)Powers Decide the International Recognition Process". *Politics & Policy* 46 (3): 442–71.
<https://doi.org/10.1111/polp.12257>.
- Sterio, Milena. 2010. „On the Right to External Self-Determination: ‚Selfistans,‘ Secession and the Great Powers’ Rule". *Minnesota Journal of International Law* 19 (1): 137–96.

Williams, Phil. 2008. „From the New Middle Ages to a New Dark Age: The Decline of the State and U.S. Strategy". Strategic Studies Institute, US Army War College. JSTOR. <https://www.jstor.org/stable/resrep11761>.

Geopolitika a politická geografie světových regionů

- a. Historie regionalismu, teorie regionalismu, vlny politického a ekonomického regionalismu, starý vs. nový regionalismus
- b. Základní koncepty v regionalismu: hegemon a různé role hegemonu v regionální spolupráci, coercive regionalism, role demokracie v evropské integraci, definice regionu, transnacionálního regionu, instatního regionu, panregionu
- c. Regionalismu kulturně-civilizačních faktorů (jazyk a náboženství)
- d. Regionalismus v Evropě, historie, příčiny, motivace regionální spolupráce, rozdíl v regionální integraci mezi „západní a východní Evropou, příklady celoevropské a subregionální regionální spolupráce
- e. Regionalismus v mimoevropských oblastech: historie, příčiny, motivace regionální spolupráce v Africe, Asii, Americe a Austrálii, rozdíl v regionální integraci mezi jednotlivými kontinenty, příklady celoevropské a subregionální regionální spolupráce

Literatura:

Cohen, Saul Bernard. 2015. *Geopolitics: the geography of international relations*. Lanham: Rowman & Littlefield.

De Blij, Harm J. a Peter O. Muller. 2010. *Geography: realms, regions, and concepts*. 14th ed. Hoboken: Wiley.

Farrell, Mary, Björn Hettne a Luk van Langenhove, ed. 2005. *Global politics of regionalism: theory and practice*. London: Pluto Press.

Fawcett, Louise. 2008. „Regionalism in World Politics: Past and Present". In *Elements of regional integration: a multidimensional approach*, editoval Ariane Kössler a Martin Zimmek, 15–28. Baden-Baden: Nomos.

Huntington, Samuel P. 2011. *The clash of civilizations and the remaking of world order*. New York: Simon & Schuster.

Keating, M. 2016. „The Invention of Regions: Political Restructuring and Territorial Government in Western Europe": *Environment and Planning C: Government and Policy* 15 (4): 383–98. <https://doi.org/10.1068/c150383>.

Walton, Nicholas a Jan Zielonka. 2013. *The New Political Geography of Europe*. London: European Council on Foreign Relations. http://www.ecfr.eu/page/-/ECFR72_POLICY_REPORT_AW.pdf.

Válka, stát a společnost

- a. Antické teritoriální jednotky a) jejich charakteristiky, b) význam pro konfliktnost/stabilitu systému, c) faktory omezující vznik odlišných jednotek.
- b. Válka, národní stát a nacionalismus (hlavní souvislosti těchto fenoménů).
- c. War making - state making v současnosti, logické problémy a empirické testy?
- d. Válka a sociální systémy národních států.

Literatura:

- Andreski, Stanislav. 1971. *Military Organisation and Society*. Berkeley: University of California Press.
- Eckstein, Arthur M. 2007. „Intra-Greek Balancing, the Mediterranean Crisis of c. 201-200 BCE, and the Rise of Rome". In *The Balance of Power in World History*, Stuart J. Kaufman, Richard Little a William C. Wohlforth (eds.), 71–98. London: Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1057/9780230591684_4.
- Gilpin, Robert. 2002. *War and Change in World Politics*. Transferred to digital printing. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hanson, Victor Davis a John Keegan. 2009. *The Western Way of War: Infantry Battle in Classical Greece*. Berkeley: University of California Press.
- Herbst, Jeffrey. 1990. „War and the State in Africa". *International Security* 14 (4): 117–39. <https://doi.org/10.2307/2538753>.
- Herbst, Jeffrey Ira. 2000. *States and power in Africa: comparative lessons in authority and control*. Princeton: Princeton University Press.
- Kadercan, Burak. 2012. „Military Competition and the Emergence of Nationalism: Putting the Logic of Political Survival into Historical Context". *International Studies Review* 14 (3): 401–28. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2486.2012.01135.x>.
- Luttwak, Edward N. 2009. „Give War a Chance". *Foreign Affairs*, 28. leden 2009. <https://www.foreignaffairs.com/articles/1999-07-01/give-war-chance>.
- Posen, Barry R. 1993. „Nationalism, the Mass Army, and Military Power". *International Security* 18 (2): 80–124. <https://doi.org/10.2307/2539098>.
- Scheve, Kenneth a David Stasavage. 2010. „The Conscription of Wealth: Mass Warfare and the Demand for Progressive Taxation". *International Organization* 64 (4): 529–61. <https://doi.org/10.1017/S0020818310000226>.

- Scheve, Kenneth a David Stasavage. 2012. „Democracy, War, and Wealth: Lessons from Two Centuries of Inheritance Taxation". *American Political Science Review* 106 (1): 81–102. <https://doi.org/10.1017/S0003055411000517>.
- Taylor, Brian D. a Roxana Botea. 2008. „Tilly Tally: War-Making and State-Making in the Contemporary Third World". *International Studies Review* 10 (1): 27–56. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2486.2008.00746.x>.
- Tilly, Charles. 1985. „War Making and State Making as Organized Crime". In *Bringing the State Back In*, Peter B. Evans, Dietrich Rueschemeyer a Theda Skocpol (eds.), 169–91. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511628283.008>.